

اتحاد بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی های اقتصادی

مروری بر وضعیت تجاری و اقتصادی کشور چین

فروردین ماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۳	چکیده
۴	جایگاه چین در میان اقتصادهای جهان
۴	تحولات اقتصادی چین
۴	رشد اقتصادی
۶	درآمد سرانه
۶	ورود و خروج سرمایه
۷	عوامل تعیین کننده رشد اقتصادی
۹	نرخ تورم
۱۰	نرخ بهره
۱۲	نرخ ارز
۱۳	تجارت چین
۱۳	روند صادرات و واردات در چین
۱۳	کالاهای عمده صادراتی و وارداتی چین
۱۵	مقاصد عمده صادراتی و مبادی عمده وارداتی
۱۵	مهم ترین مبادی وارداتی چین در جهان
۱۵	مهم ترین مبادی وارداتی چین در خاورمیانه
۱۶	مهم ترین مقاصد صادراتی چین در جهان
۱۷	روابط تجاری ایران و چین
۱۷	تراز تجاری چین با ایران
۱۸	صادرات چین به ایران
۲۰	واردات چین از ایران
۲۲	منابع

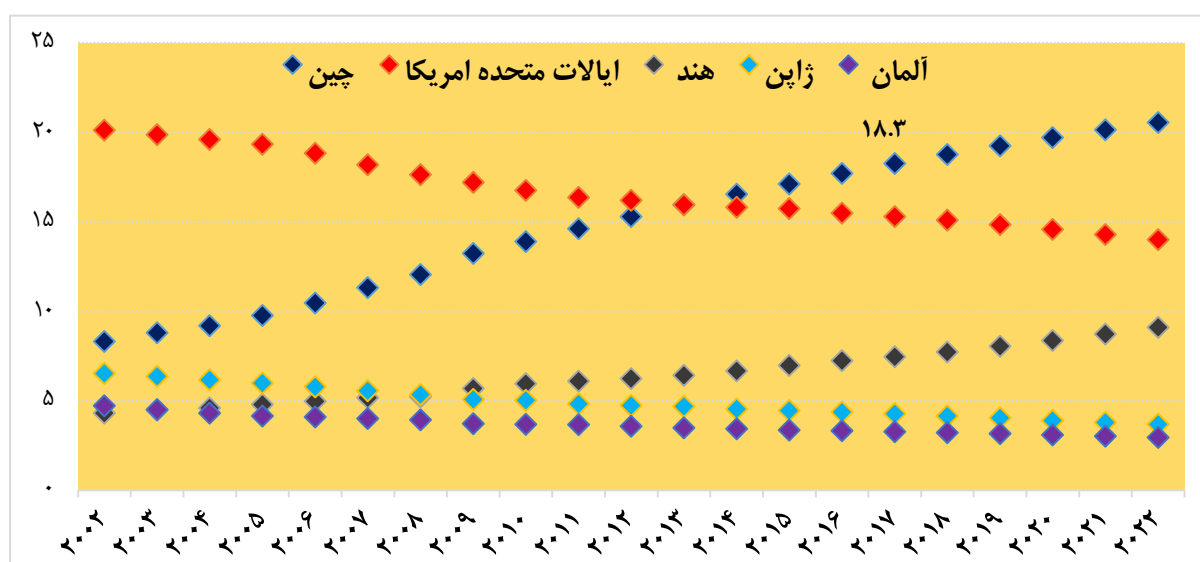
چکیده

- بررسی ها نشان می دهد اگرچه طی سال های آتی اقتصاد چین همچنان محرک اصلی رشد اقتصادی جهان خواهد بود، اما اقتصاد جهانی کمتر از گذشته تحت تاثیر اقتصاد این کشور قرار خواهد گرفت. در سال ۲۰۱۸ افزایش رشد اقتصادی جهان همراه با کاهش رشد اقتصادی کشور چین به وقوع خواهد پیوست.
- کشور چین علیرغم قدرت بالای اقتصادی در جهان، درآمد سرانه نسبتاً پایینی دارد و از این لحاظ در جایگاه ۹۲ام در میان سایر کشورها قرار گرفته است.
- متناسب با سیاست های کشور چین از سال ۲۰۱۰ جریان خروجی سرمایه گذاری از چین با شیب بیشتری نسبت به جریان ورودی سرمایه به این کشور افزایش یافته؛ تا اینکه در سال ۲۰۱۶ با رشد ۴۴ درصدی سرمایه گذاری خارجی این کشور، حجم سرمایه خروجی از چین بیش از حجم سرمایه ورودی به این کشور شده است.
- مطالعات انجام شده توسط سازمان توسعه همکاری های اقتصادی دلیل کاهش رشد اقتصادی چین طی سال های اخیر را تغییر مدل رشد این کشور دانسته است. سال های متمادی محرک اصلی رشد اقتصادی چین سرمایه گذاری بوده است. به گونه ای که رشد سرمایه گذاری چین در سال ۲۰۰۸ به حدود ۲۰ درصد هم رسیده است. اما در سال های اخیر کاهش بازدهی سرمایه گذاری در این کشور و اشباع ظرفیت در برخی از صنایع ساخت و بخش مسکن منجر به کاهش رشد این بخش ها شد و علیرغم کاهش نرخ بهره در این کشور، نقش سرمایه گذاری در تولید ناخالص داخلی به مرور کم رنگ تر شد. به دنبال چنین رویدادی، چین سیاست های خود را بر افزایش رشد مبتنی بر افزایش مصرف بنا نهاد. سهم مصرف از تولید ناخالص داخلی این کشور نیز همچنان در حال افزایش است و در سال ۲۰۱۶ به حدود ۵۳ درصد رسیده است.
- یکی از اثرات سیاست اخیر چین برای تامین رشد از محل افزایش مصرف این است که ترکیب تولید ناخالص داخلی چین از صنعت به خدمات تغییر خواهد کرد. آمارها نشان می دهد از سال ۲۰۱۲ که رشد سرمایه گذاری چین شروع به کاهش کرده و سهم تشکیل سرمایه ثابت ناخالص چین از تولید ناخالص داخلی کاهش یافته، سهم بخش خدمات از GDP شروع به افزایش و سهم بخش صنعت از GDP شروع به کاهش کرده است. به طوری که در سال ۲۰۱۶ بیش از نیمی از تولید ناخالص داخلی این کشور از محل بخش خدمات ایجاد شده است.
- صادرات کالایی چین نیز که در سال های پس از بحران به طور قابل ملاحظه ای افزایش یافته بود، از سال ۲۰۱۴ شروع به کاهش کرده و در سال ۲۰۱۶ به حدود ۲ تریلیون دلار رسیده که ۵۰۰ میلیارد دلار بیش از واردات کالایی این کشور است. عمده صادرات و واردات کالایی این کشور در بخش صنعت (ساخت) صورت می گیرد. بخش عمده نیاز وارداتی این کشور از طریق اتحادیه اروپا به ویژه آلمان و فرانسه تامین می شود. منطقه خاورمیانه (به ویژه عربستان) نیز حدود ۵٫۶ درصد از نیاز وارداتی این کشور را تامین می کند. بیشترین صادرات کالایی چین نیز به ایالات متحده امریکا صورت می گیرد.
- در سال ۲۰۱۶، تراز تجاری چین با ایران مثبت ۱٫۶ میلیارد دلار به نفع چین بوده است. اگرچه طی سال های متمادی ارزش واردات چین از ایران بیش از ارزش صادرات این کشور به ایران بوده، اما در سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ این روند تغییر کرده و تراز تجاری کالایی به نفع چین مثبت شده است.

جایگاه چین در میان اقتصادهای جهان

بررسی سهم کشورهای مختلف از تولید ناخالص داخلی جهان بر مبنای قدرت برابری خرید طی یک بازه ۲۰ ساله نشان می دهد کشور چین که سال های متمادی سهم اش از تولید ناخالص داخلی جهانی کمتر از ایالات متحده امریکا بوده، سرانجام در سال ۲۰۱۴ با سهم حدود ۱۶٫۵ درصدی از GDP جهان بالاترین حجم تولید جهانی را به خود اختصاص داده است و از این منظر بالاتر از ایالات متحده امریکا در جایگاه اول قرار گرفته است. بر اساس پیش بینی های صندوق بین المللی پول، تا سال ۲۰۲۲ چین با اختلاف نسبتاً قابل توجهی از سایر کشورها، همچنان پیشتاز اقتصادهای جهان خواهد بود. در سال ۲۰۱۷ نیز سهم این کشور از تولید ناخالص داخلی جهان به حدود ۱۸٫۳ درصد می رسد.

نمودار ۱- پنج کشور برتر جهان بر اساس سهم از تولید ناخالص داخلی جهان بر مبنای قدرت برابری خرید طی سال های ۲۰۰۲-۲۰۲۲ (درصد)

منبع داده ها: صندوق بین المللی پول

تحولات اقتصادی چین

علیرغم عملکرد چشمگیر اقتصاد چین در جهان، این کشور طی سال های پس از بحران جهانی دستخوش تحولاتی بوده است که بر اساس پیش بینی های سازمان های بین المللی این تحولات همچنان ادامه خواهد یافت. در ادامه، به مهم ترین ابعاد تحولات اقتصادی در این کشور طی سال های اخیر اشاره خواهد شد.

رشد اقتصادی

رشد اقتصادی کشور چین که پس از بحران جهانی با اعمال سیاست های انبساطی در این کشور به ۱۰٫۶ درصد در سال ۲۰۱۰ رسیده بود، پس از این سال با شیب قابل توجهی روند نزولی خود را آغاز کرد. همانگونه که در نمودار ۲ مشاهده می شود این روند تا سال ۲۰۱۶ ادامه یافت؛ به گونه ای که رشد اقتصادی چین در این سال به ۶٫۷ درصد رسید. علیرغم اینکه اقتصاد چین از سال ۲۰۱۳، برنامه جامعی را برای اصلاحات اقتصادی^۱ خود تدوین کرده و در سال ۲۰۱۶ به

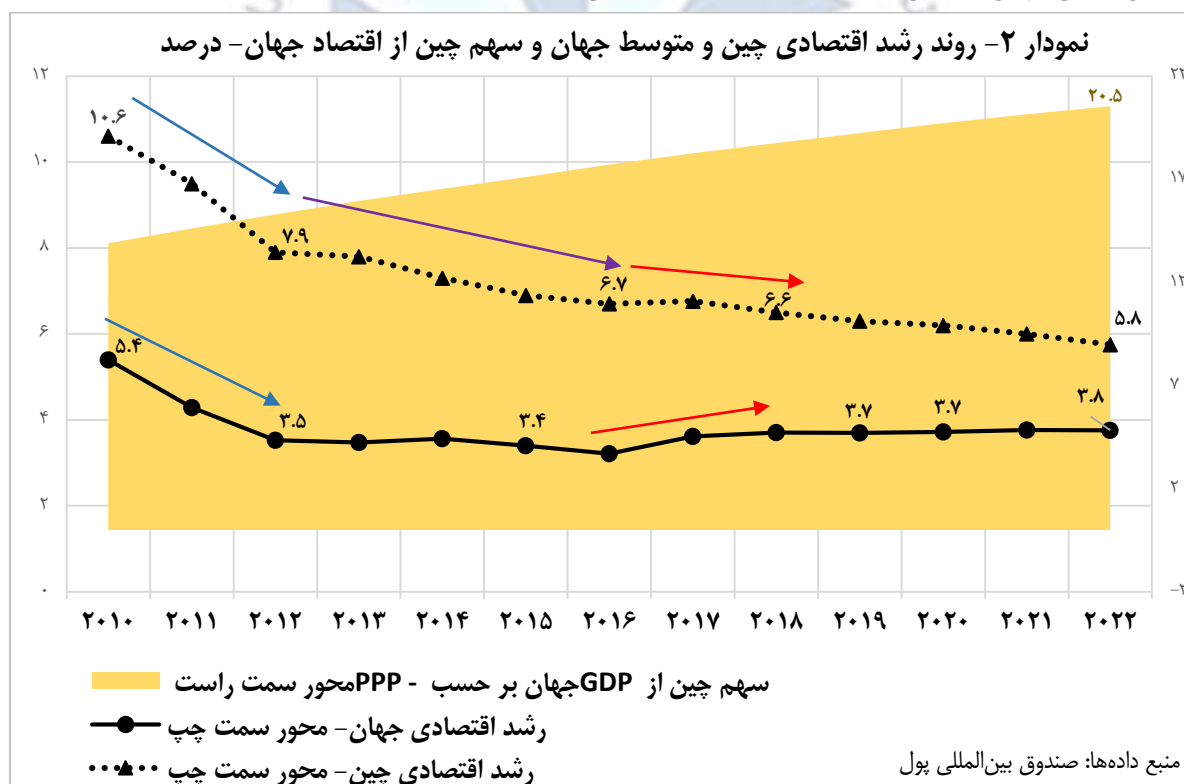
^۱ The Decision on Major Issues Concerning Comprehensively Deepening Reforms

معاونت بررسی های اقتصادی

سیزدهمین برنامه توسعه خود تحت عنوان "برنامه پنج ساله (۲۰۲۰-۲۰۱۶) توسعه اقتصادی و اجتماعی جمهوری چین"^۲، وارد شده، اما آمارهای صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد رشد اقتصادی این کشور همچنان به آرامی در حال کاهش است و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۰ به ۵٫۷ درصد برسد. بخش قابل ملاحظه‌ای از این تحولات به دلیل سیاست‌هایی است که این کشور در سال‌های گذشته در زمینه سرمایه‌گذاری اعمال کرده است و در مطالب پیشرو به آن اشاره خواهد شد.

علاوه بر این، بررسی رشد واقعی اقتصاد چین و متوسط جهان نشان می‌دهد در سال‌های آتی اقتصاد جهانی کمتر از گذشته تحت تاثیر اقتصاد چین خواهد بود. مطابق نمودار ۱، طی سال‌های ۱۶-۲۰۱۰ همزمان با کاهش رشد اقتصادی در چین، رشد اقتصاد جهانی نیز کاهش یافته، اما از سال ۲۰۱۶ این همبستگی تا حدی تضعیف شده و علیرغم کاهش رشد اقتصادی چین طی سال‌های ۱۸-۲۰۱۶، رشد اقتصادی جهان، البته با تاثیر کمتر از اقتصاد چین، روند صعودی را دنبال می‌کند.

شایان ذکر است علیرغم افت رشد اقتصادی چین، همانطور که در مطالب قبلی اشاره شد سهم چین از تولید ناخالص داخلی جهان بر حسب قدرت برابری خرید همچنان در حال افزایش است و بنابر گزارش سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی^۳، این کشور در سال‌های آتی نیز همچنان محرک اصلی رشد اقتصادی جهان خواهد بود و سهم آن از تولید ناخالص داخلی جهان به بیش از ۲۰ درصد در سال ۲۰۲۰ می‌رسد.

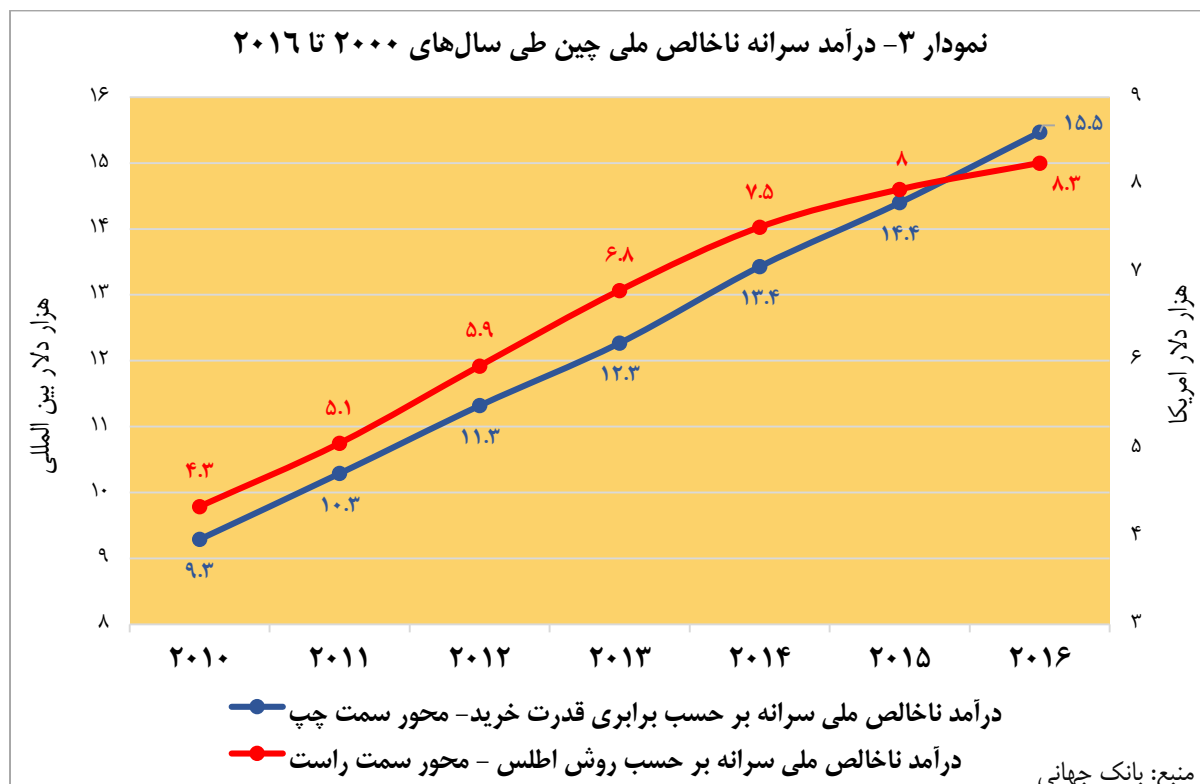

^۲ The 13th Five-Year Plan for Economic and Social Development of the People's Republic of China (2016-2020)

^۳ Economic Survey of China 2017

درآمد سرانه

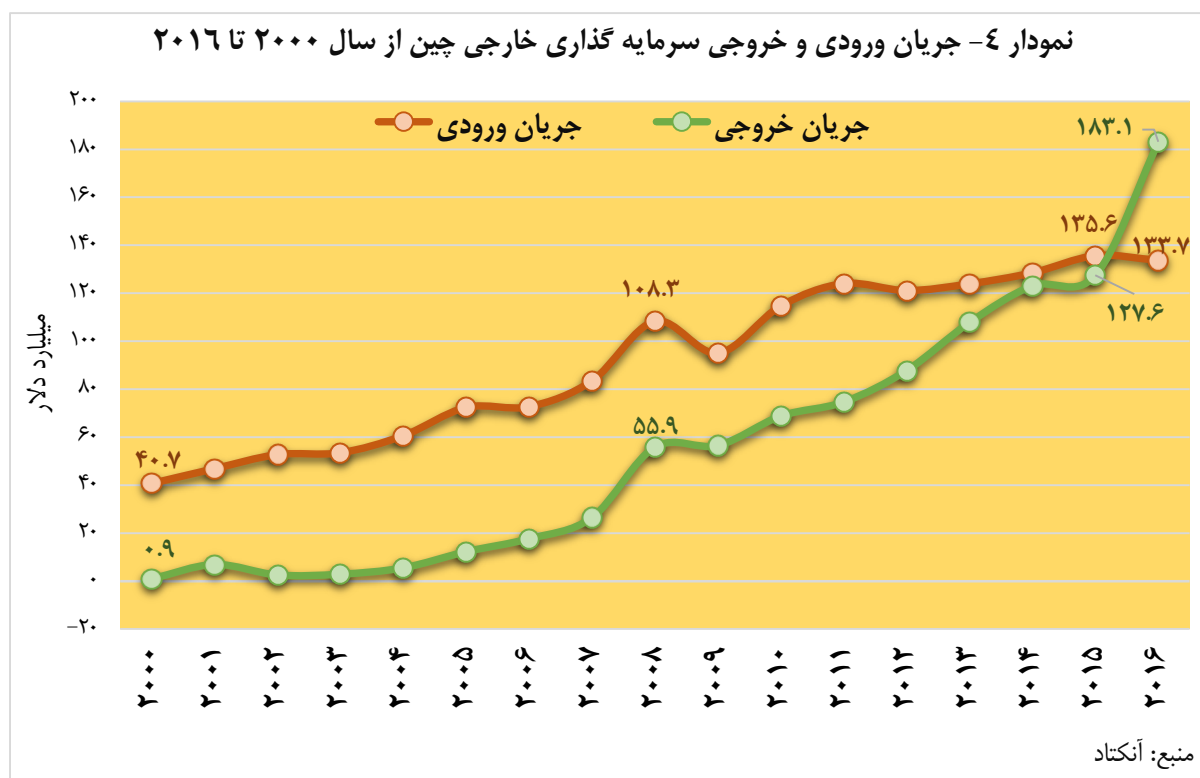
درآمد سرانه کشور چین در مقایسه با بسیاری از کشورهای جهان پایین تر است. در سال ۲۰۱۶، درآمد سرانه ناخالص ملی این کشور بر حسب برابری قدرت خرید (GNI) حدود ۱۵,۵ هزار دلار بین المللی^۴ بوده که ۹۲امین درآمد سرانه در جهان است. درآمد سرانه این کشور طی سال های ۲۰۱۰-۲۰۱۶ همواره روند صعودی داشته است.

ورود و خروج سرمایه

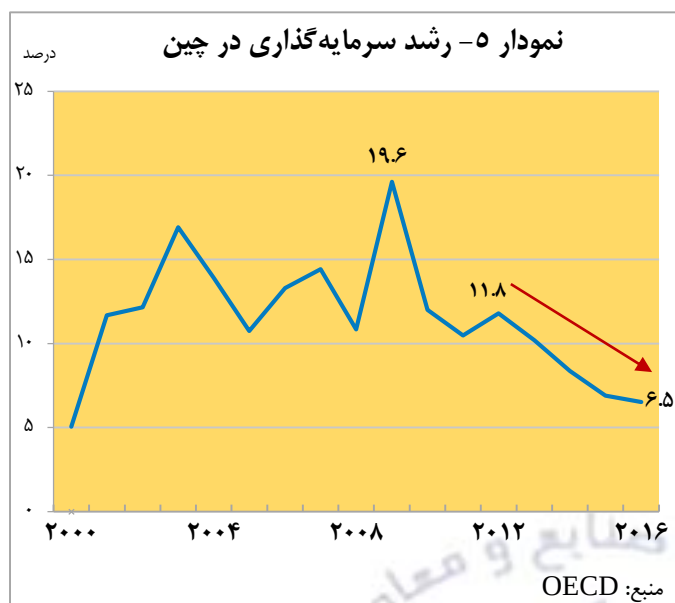
نمودار ۴ روند جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری چین را از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ نشان می دهد. با توجه به نمودار، طی این سال ها هم ورود و هم خروج سرمایه در کشور چین روندی افزایشی را طی کرده اند، اما سرعت افزایش خروج سرمایه از چین طی این سال ها بیش از سرعت افزایش ورود سرمایه به این کشور بوده است. در سال ۲۰۰۰ حدود ۴۱ میلیارد دلار سرمایه خارجی به چین وارد شد در حالی که میزان سرمایه گذاری خارجی چین در این سال حدود ۹۰۰ هزار دلار بود. تا سال ۲۰۱۵، میزان خروج سرمایه از چین همواره پایین تر از سطح جریان ورودی سرمایه گذاری خارجی این کشور قرار داشته است، اما در سال ۲۰۱۶ میزان سرمایه گذاری خارجی چین با رشد حدود ۴۴ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۵، در سطحی بالاتر از جریان ورودی سرمایه به این کشور قرار گرفت. در سال ۲۰۱۶ حدود ۱۳۴ میلیارد دلار سرمایه گذاری خارجی به کشور چین وارد شده و بیش از ۱۸۳ میلیارد دلار سرمایه خارج شده است.

^۴ نرخ است که بر اساس قدرت برابری خرید محاسبه می شود.

عوامل تعیین کننده رشد اقتصادی

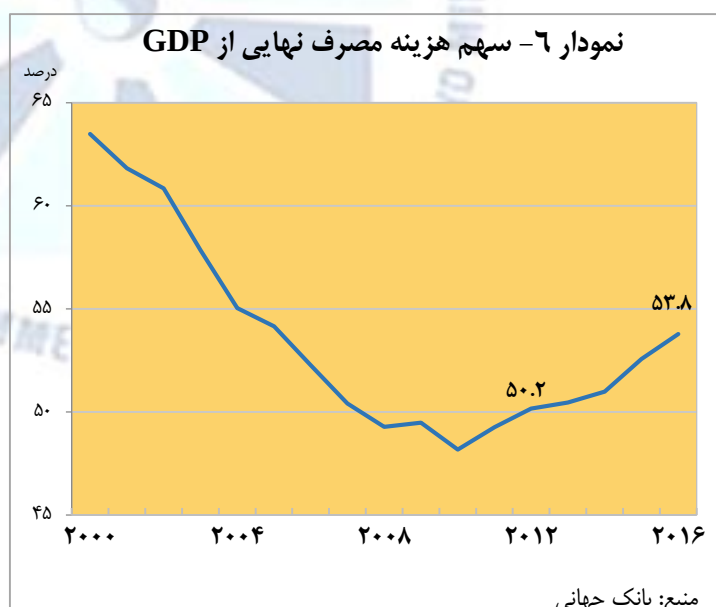
علی‌رغم سهم بالای چین در تولید ناخالص داخلی جهان، طی سال‌های اخیر عدم توازن‌هایی از جمله کاهش رشد اقتصادی در این کشور ایجاد شده که یکی از آنها معطوف به سرمایه‌گذاری است. تجمیع سرمایه طی سال‌های متمادی محرک اصلی رشد اقتصادی چین بود که با پس‌اندازهای بالا تقویت می‌شد، اما مدل رشد این کشور در سال‌های اخیر به سمت تخصیص نامناسب سرمایه و کاهش بازده سرمایه‌گذاری حرکت کرده و ظرفیت در برخی از صنایع ساخت و بخش مسکن به حداکثر رسیده که نیاز است از استمرار آن جلوگیری شود. همانطور که در نمودار ۵ مشاهده می‌شود، رشد سرمایه‌گذاری در این کشور بعد از بحران مالی جهانی شروع به کاهش کرده و از سال ۲۰۱۲ به بعد به طور مستمر روند نزولی داشته است. در سال ۲۰۱۶ نیز رشد سرمایه‌گذاری در این کشور به ۶.۵ درصد رسیده است.

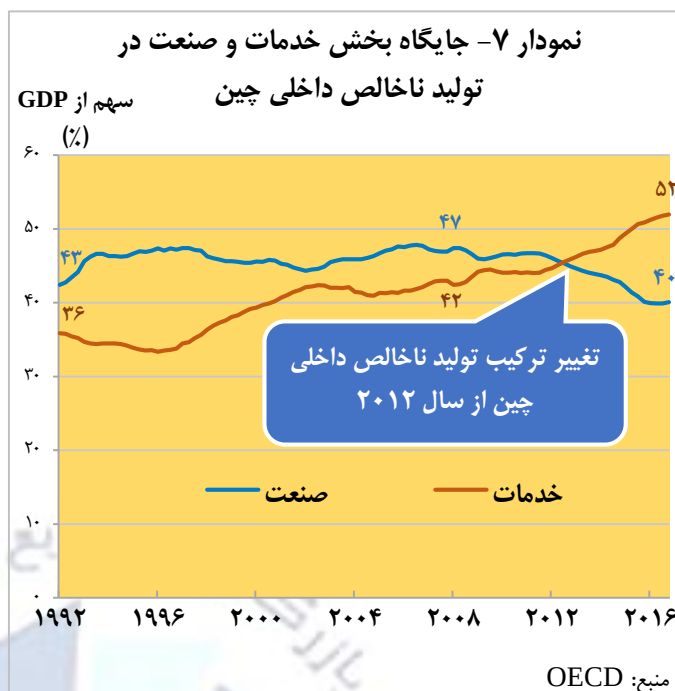
همانگونه که در نمودار ۵ مشاهده می‌شود رشد سرمایه‌گذاری چین طی سال‌های اخیر روند نزولی داشته است؛ زمانی که سرمایه‌گذاری به ویژه در بخش خصوصی به دنبال تعدیل صنایع سنگین، کاهش نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری و موانع زیاد ورود به بخش خدمات پویا، آهسته رشد می‌کند، "مصرف" محرک اصلی رشد اقتصادی خواهد بود که از طریق اشتغال پایدار و رشد درآمد تقویت خواهد شد. کشور چین نیز رویکرد سیاستی خود را به این سمت تغییر جهت داده است.

شایان ذکر است الگوهای سرمایه‌گذاری در مناطق مختلف چین متفاوت است. در برخی مناطق کند شدن روند سرمایه‌گذاری منجر به کاهش رشد اقتصادی شده و در مناطق دیگر (اغلب در مناطق کمتر توسعه یافته) سرمایه‌گذاری و GDP هر دو در حال رشد هستند و نرخ رشد بالا و نزدیک به دو رقمی را تجربه می‌کنند.

بنابر توضیحات فوق، به دنبال آغاز روند نزولی رشد سرمایه‌گذاری چین در سال ۲۰۱۲، نقش سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی چین به مرور کم رنگ‌تر شد و درعین حال سهم مصرف نهایی از تولید ناخالص داخلی افزایش یافت. به گونه‌ای که مطابق نمودار ۶، سهم هزینه مصرف نهایی از GDP پس از چند سال متوالی روند افزایشی سرانجام به حدود ۵۴ درصد در سال ۲۰۱۶ رسید.

بر اساس رویکردهای اخیر چین، رشد اقتصادی که به واسطه افزایش مصرف ایجاد می شود، به توازن بخشی مجدد اقتصاد و حرکت چین از سمت بخش صنعت به سمت بخش خدمات نیز کمک می کند. مطابق نمودار ۷، از سال ۲۰۱۲ به بعد ترکیب تولید ناخالص داخلی این کشور شروع به تغییر کرده؛ به گونه ای که سهم بخش صنعت از اقتصاد چین روند نزولی را در پیش گرفته و هر ساله به سهم بخش خدمات افزوده شده است. در سال ۲۰۱۶، بیش از ۵۲ درصد GDP چین از محل بخش خدمات و حدود ۴۰ درصد به واسطه بخش صنعت بوده است.

نرخ تورم

تغییرات نرخ تورم در اقتصاد چین اغلب دستخوش ترکیبی از سیاست هایی است که در این کشور اعمال شده است. به طور کلی، طی سال های ۲۰۱۵-۲۰۱۱ نرخ تورم در چین روند کاهشی داشته و در سال ۲۰۱۵ به ۱,۴ درصد رسیده است. اگرچه به نظر می رسد چین همچنان از نرخ تورم پایین رنج می برد، اما بانک مرکزی این کشور در نظر دارد تورم هسته^۵ را افزایش دهد که گویای افزایش تقاضای مصرف کننده خواهد بود. به دنبال آن، صندوق بین المللی پول نیز پیش بینی کرده در پایان سال ۲۰۱۸، تورم این کشور به ۲,۴ درصد می رسد.

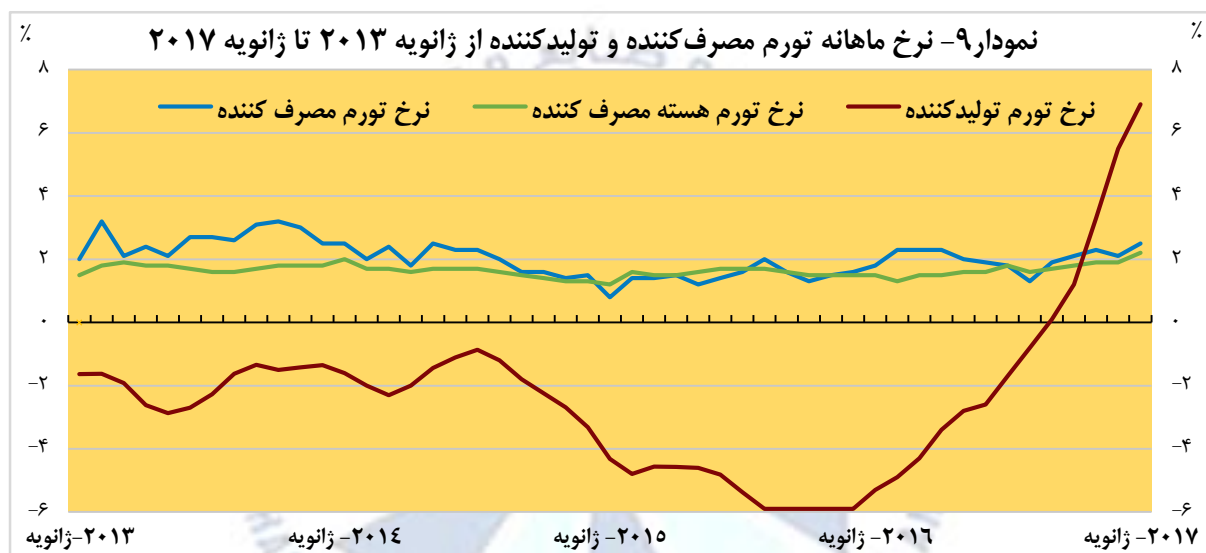
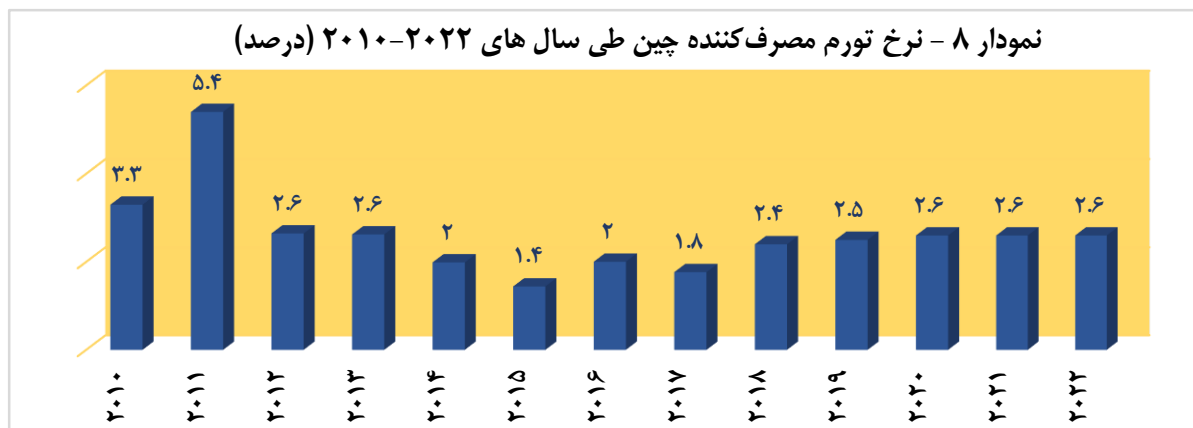
آمارهای ماهانه دفتر ملی آمار چین نیز نشان می دهد نرخ تورم مصرف کننده تقریباً تا ژانویه ۲۰۱۷ همچنان ضعیف باقی مانده است، اما نرخ تورم تولیدکننده به دلیل قیمت بالای مواد خام روند افزایشی خواهد داشت. همانگونه که در نمودار ۹ مشاهده می شود نرخ تورم تولیدکننده که مدت ها به دلیل مازاد سرمایه گذاری منفی شده بود، از ژانویه ۲۰۱۶ به دلیل کاهش ظرفیت های مازاد، ثابت ماندن قیمت کالاها و کاهش نرخ ارز به طور قابل ملاحظه ای افزایش یافته است.

^۵ تورم بدون اقلام غذایی و انرژی

^۶ <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/04/05/this-is-why-china-wants-its-inflation-rate-to-pick-up/#a1bc336318c4>

معاونت بررسی های اقتصادی

بر اساس آخرین پیش‌بینی صندوق بین‌المللی، نرخ تورم چین در سال ۲۰۱۸ به دنبال افزایش تقاضای مصرف‌کننده افزایش خواهد یافت و به ۲,۴ درصد خواهد رسید (نمودار ۸).

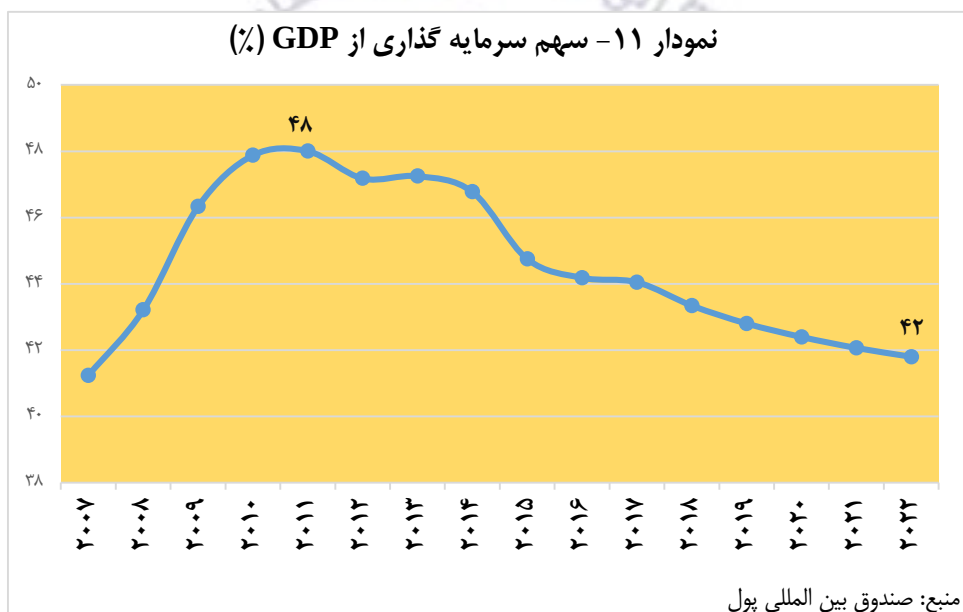
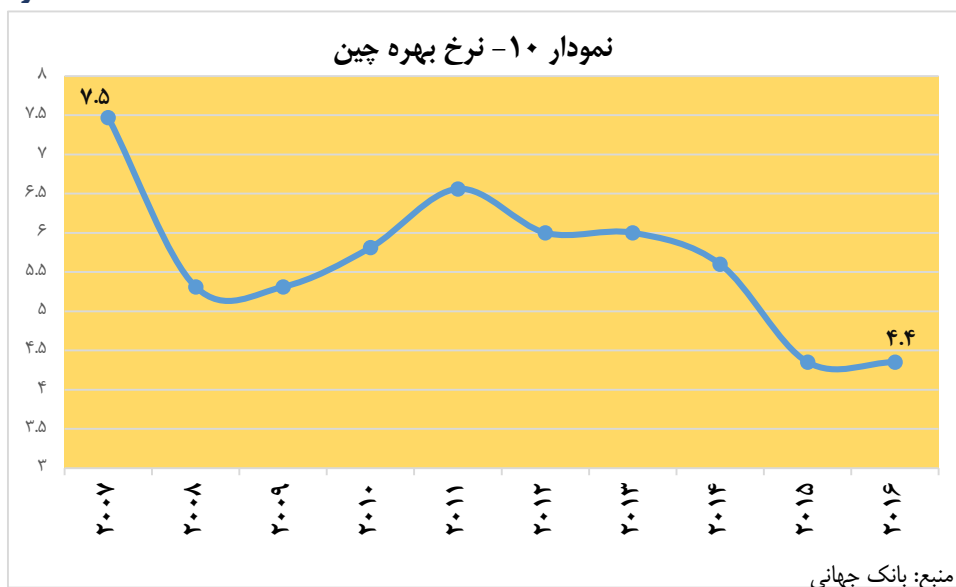

منبع داده‌ها: دفتر ملی آمار چین و صندوق بین‌المللی پول

نرخ بهره

همانطور که در قسمت‌های قبلی نیز اشاره شد در سال‌های پس از بحران مالی جهانی، مدل رشد اقتصاد چین بر پایه سرمایه‌گذاری و صادرات بنا شده بود. کاهش نرخ بهره یکی از مهم‌ترین سیاست‌های چین برای تسهیل سرمایه‌گذاری طی این سال‌ها بوده است، اما تقریباً بعد از سال ۲۰۱۱ علیرغم کاهش نرخ بهره چین (نمودار ۱۰)، نقش سرمایه‌گذاری در افزایش رشد اقتصادی (به دلایلی که در قسمت‌های قبلی اشاره شد) کمرنگ شد (نمودار ۱۱)، تا جایی که پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۲ سهم تشکیل سرمایه ثابت از تولید ناخالص داخلی چین به حدود ۴۲ درصد برسد.

معاونت بررسی های اقتصادی

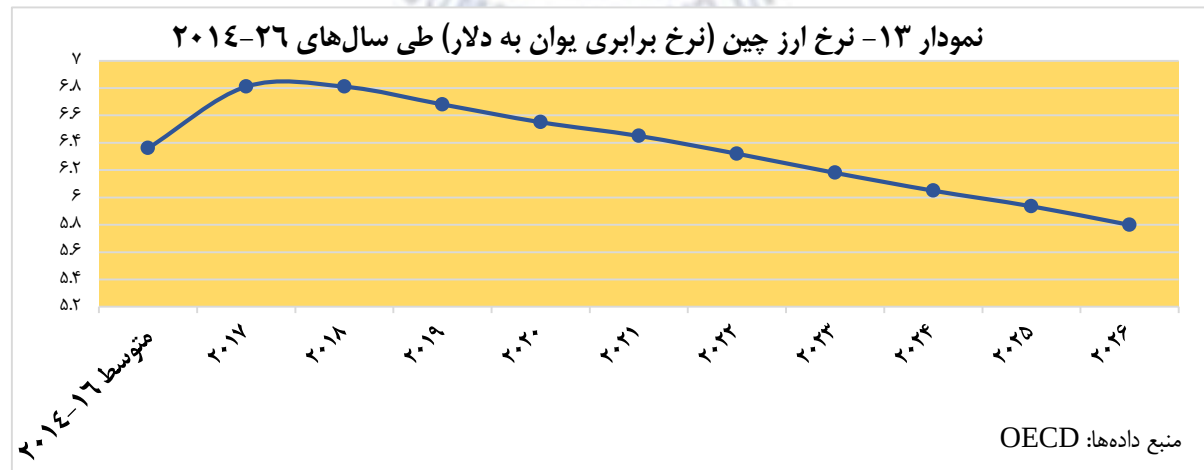
نرخ ارز

نرخ ارز موثر واقعی^۷ ابزاری برای اندازه گیری ارزش یک ارز در مقابل متوسط وزنی ارزهای خارجی مختلف است. افزایش این شاخص نشان می دهد صادرات گران تر و واردات ارزان تر شده است، بنابراین افزایش این شاخص گویای کاهش رقابت پذیری تجاری کشورها است. بعد از بحران جهانی یکی از سیاست های دولت چین برای افزایش رقابت پذیری در بازارهای جهانی و توسعه صادرات از محل افزایش نرخ ارز (به عبارتی پایین نگه داشتن ارزش یوان در برابر دلار) بوده است (نمودار ۱۲)، اما به نظر می رسد طی سال های اخیر سیاست های دیگری در این زمینه در حال شکل گیری است؛ به گونه ای که مطابق نمودار ۱۲، طی سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ این نرخ تقریباً ثابت باقی مانده و از نیمه دوم ۲۰۱۶ و تقریباً در سال ۲۰۱۷ با تقویت ارزش پول ملی یا یوان، تقریباً روند نزولی داشته است. نمودار ۱۳ نیز که نرخ برابری یوان به دلار را نشان می دهد موید این مطلب است که چین سیاست های گذشته خود را در زمینه پایین نگه داشتن ارزش یوان ادامه نخواهد داد. بر مبنای پیش بینی های سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه، طی سال های آتی نیز نرخ ارز چین روند نزولی خواهد داشت.

نمودار ۱۲- نرخ ارز موثر واقعی چین طی سال های ۱۷-۲۰۰۵ (۲۰۱۰=۱۰۰)

نمودار ۱۳- نرخ ارز چین (نرخ برابری یوان به دلار) طی سال های ۲۶-۲۰۱۴

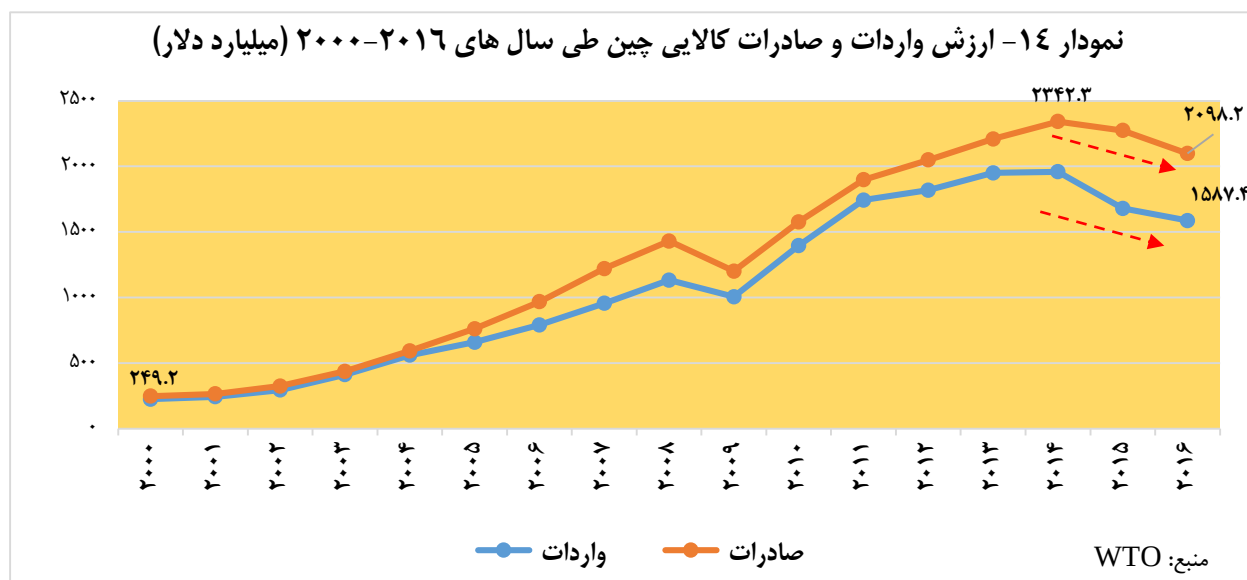

^۷ Real Effective Exchange Rate (REER)

تجارت چین

روند صادرات و واردات در چین

بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی، ارزش صادرات کالا در کشور چین از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ بیش از ۸,۵ برابر شده است. اوج صادرات کالایی چین طی سال های اخیر مربوط به سال ۲۰۱۴ با حدود ۲,۳ تریلیون دلار ارزش صادرات کالایی است. در سال ۲۰۱۶ ارزش صادرات کالایی چین با ۸ درصد کاهش نسبت به ۲۰۱۵ به حدود ۲,۱ تریلیون دلار رسیده است. ارزش واردات کالایی چین نیز در این سال با ۵ درصد کاهش در سطح حدود ۱,۶ تریلیون دلار قرار گرفته است.

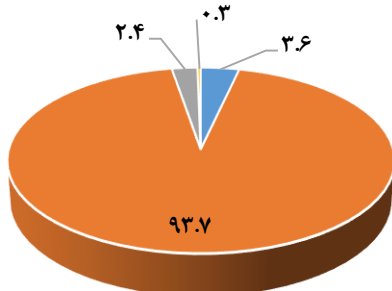

کالاهای عمده صادراتی و وارداتی چین

بیش از ۹۶ درصد صادرات چین را کالاهای غیرکشاورزی تشکیل می دهد که از میان آنها ماشین آلات پردازش داده خودکار و ابزارهای انتقال داده الکترونیکی بیشترین سهم ارزشی را دارند. ۳,۲ درصد از ارزش صادرات چین هم مربوط به کالاهای کشاورزی است که محصولاتی از قبیل سبزیجات خشک و پیاز و سیر بالاترین ارزش را در سال ۲۰۱۶ داشته اند.

حدود ۸۶ درصد از واردات چین نیز مربوط به محصولات غیرکشاورزی است که عمدتاً شامل مدارهای مجتمع الکترونیکی، نفت خام و سنگ آهن و کنستانتره آهن می شود. در میان محصولات کشاورزی با سهم حدود ۹,۵ درصدی از ارزش واردات کالایی، لوبیای سویا بیشترین ارزش واردات را دارد.

نمودار ۱۵- ترکیب صادرات کالایی چین به
لحاظ ارزش در سال ۲۰۱۶ (درصد)

- محصولات کشاورزی
- صنعت (ساخت)
- سوخت و محصولات معدنی
- سایر

ارزش صادرات کالایی چین در سال ۲۰۱۶: ۲,۱ تریلیون دلار

محصولات غیر کشاورزی

(میلیارد دلار-۲۰۱۶)

ماشین های خودکار داده پرداز

(۱۳۸.۴)

دستگاههای فرستنده برای پخش
رادیویی یا تلویزیون

(۱۲۵.۶)

دستگاه های تلفن، شامل تلفنهایی برای
شبکه های رادیو تلفنی یا سایر شبکه های
بی سیم

(۸۵.۵)

مدارهای مجتمع شده (آی سی ها)
الکترونیک

(۶۳.۷)

چراغ و وسایل روشنایی همچنین
نورافکنها و اجزاء و قطعات آنها

(۳۱.۱)

محصولات کشاورزی

(میلیارد دلار-۲۰۱۶)

سبزیجات خشک شده، حتی بریده شده به
قطعات یا قاچ شده یا خرده شده یا کوبیده یا
ساییده شده

(۳.۲۴)

پیاز، موسیر، سیر، تره فرنگی (LEEK) و سایر
سبزیجات سیر گونه، تازه یا سرد کرده

(۳.۲)

میوه و سایر اجزاء خوراکی نباتات، آماده یا
محفوظ شده به نحوی دیگر

(۲.۵)

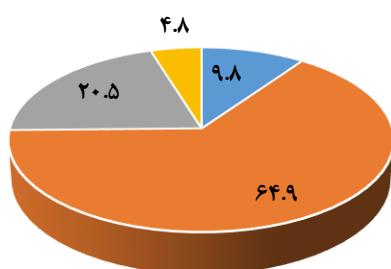
سایر سبزیجات آماده یا محفوظ شده

(۲)

سیب، گلابی و به، تازه

(۱.۹)

نمودار ۱۶- ترکیب واردات کالایی چین به
لحاظ ارزش در سال ۲۰۱۶ (درصد)

- محصولات کشاورزی
- صنعت (ساخت)
- سوخت و محصولات معدنی
- سایر

ارزش واردات کالایی چین در سال ۲۰۱۶: ۱,۶ تریلیون دلار

محصولات غیر کشاورزی

(میلیارد دلار-۲۰۱۶)

مدارهای مجتمع شده الکترونیک

(۲۲۹.۲)

نفت خام (Petroleum oil)

(۱۱۶.۲)

سنگ کروم و کنسانتره های آن

(۵۷.۱)

اتومبیل های سواری و سایر وسایل نقلیه
موتوری برای حمل اشخاص

(۴۴)

دستگاه های تلفن، شامل تلفنهایی
برای شبکه های رادیو تلفنی یا سایر
شبکه های بی سیم

(۴۳.۴)

محصولات کشاورزی

(میلیارد دلار-۲۰۱۶)

دانه سویا، حتی خرد شده

(۳۴)

عصاره مالت

(۳.۵)

گوشت حیوانات از نوع خوک، تازه، سرد کرده
یا منجمد

(۳.۲)

روغن نخل و اجزاء آن

(۲.۹)

احشاء خوراکی حیوانات

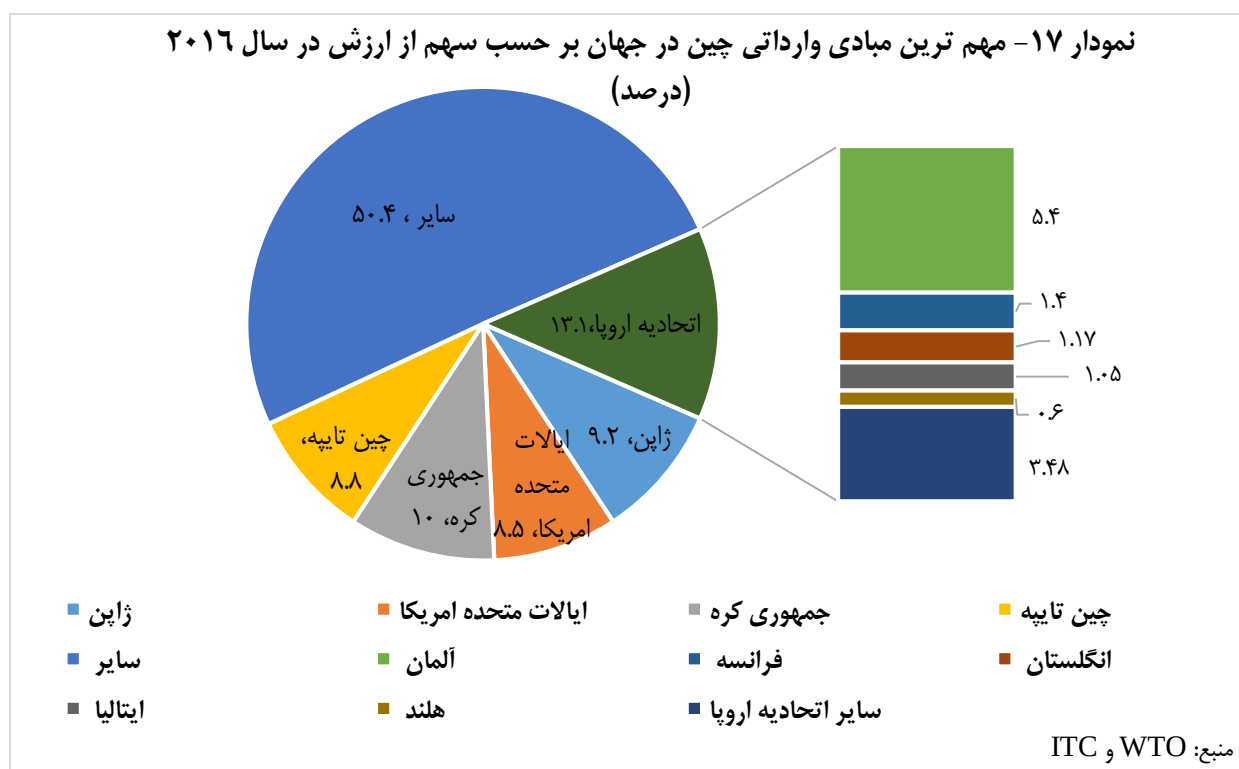
(۲.۵)

منبع: WTO

مقاصد عمده صادراتی و مبادی وارداتی

مهم ترین مبادی وارداتی چین در جهان

بخش قابل توجهی از نیاز وارداتی چین از اتحادیه اروپا تامین می شود. بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۱۶، حدود ۱۳,۱ درصد از ارزش واردات چین (حدود ۲۰۸ میلیارد دلار) از مبدا اتحادیه اروپا بوده است. آمارهای مرکز تجارت بین المللی نشان می دهد آلمان و فرانسه در میان کشورهای عضو این اتحادیه بیشترین صادرات را به چین داشته اند. سایر مقاصد عمده وارداتی چین به ترتیب اهمیت، کشورهای جمهوری کره، ژاپن، چین تایپه و ایالات متحده امریکا هستند.

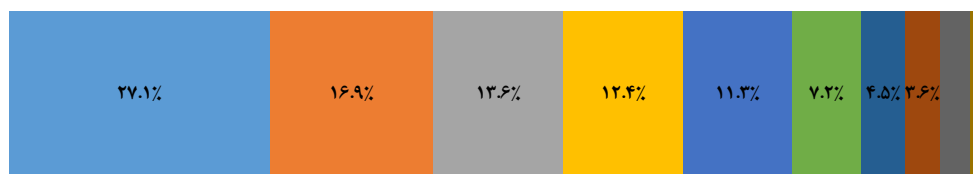

مهم ترین مبادی وارداتی چین در خاورمیانه

بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین المللی، حدود ۸۸,۵ میلیارد دلار از واردات چین در سال ۲۰۱۶ از مبادی کشورهای عضو منطقه خاورمیانه بوده است. این مقدار تقریباً ۵,۶ درصد از مجموع ۱,۶ تریلیون دلار ارزش واردات کالایی چین را در سال ۲۰۱۶ تشکیل داده است. در میان این کشورها، عربستان با تفاوت نسبتاً قابل ملاحظه ای سهم بیشتری در تامین نیاز وارداتی چین دارد. سه محصول عمده ای که کشور چین از عربستان وارد می کند، به ترتیب عبارتند از: نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری خام با کد تعرفه ۲۷۰۹۰۰، اتیلن گلیکول با کد تعرفه ۲۹۰۵۳۱ و پلی اتیلن با وزن مخصوص کمتر از ۰,۹۴ با کد تعرفه ۳۹۰۱۱۰. شایان ذکر است این سه محصول از مبدا ایران نیز وارد چین می شود، اما عربستان در مقایسه با ایران بخش بیشتری از نیاز وارداتی چین را تامین می کند.

معاونت بررسی های اقتصادی

نمودار ۱۸- مهم ترین مبادی وارداتی چین در منطقه خاورمیانه بر اساس سهم از ارزش واردات چین از این منطقه در سال ۲۰۱۶

■ سایر ■ مصر ■ ترکیه ■ اسرائیل ■ قطر ■ کویت ■ امارات متحده عربی ■ عراق ■ عمان ■ ایران ■ عربستان

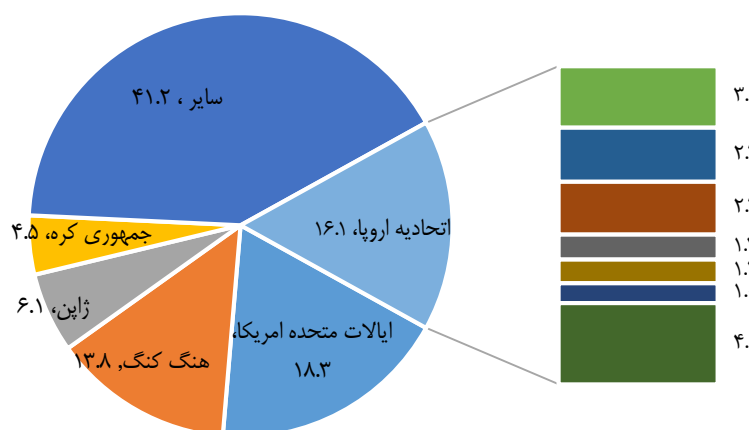
منبع: ITC

مهم ترین مقاصد صادراتی چین در جهان

بیشترین درآمد صادراتی چین از محل صادرات کالایی به ایالات متحده امریکا است. در سال ۲۰۱۶، بیش از ۱۸ درصد صادرات کالایی این کشور (معادل ۳۸۶ میلیارد دلار) به ایالات متحده امریکا بوده است. نگاهی به ارقام صادرات و واردات کالایی چین از امریکا طی ۱۵ سال گذشته نشان می دهد تراز تجاری این دو کشور همواره به نفع چین مثبت بوده است. در سال ۲۰۱۶، مازاد تراز تجاری این دو کشور حدود ۲۵۱ میلیارد دلار به نفع چین برآورد شده است.

بعد از ایالات متحده امریکا بیشترین صادرات چین به اتحادیه اروپا صورت می گیرد که عمدتاً شامل کشورهای آلمان، هلند، انگلستان، ایتالیا، فرانسه و اسپانیا می شود. البته شایان ذکر است برخی کشورهای آسیایی همچون هنگ کنگ و ژاپن به ترتیب حدود ۱۴ درصد و حدود ۶ درصد از ارزش صادرات چین را دربرمی گیرند.

نمودار ۱۹- مهم ترین مقاصد صادراتی چین در جهان بر حسب سهم از ارزش در سال ۲۰۱۶ (درصد)

■ ایالات متحده امریکا ■ هنگ کنگ ■ ژاپن ■ آلمان ■ اتحادیه اروپا
 ■ جمهوری کره ■ سایر ■ اسپانیا ■ انگلستان ■ ایتالیا
 ■ هلند ■ فرانسه

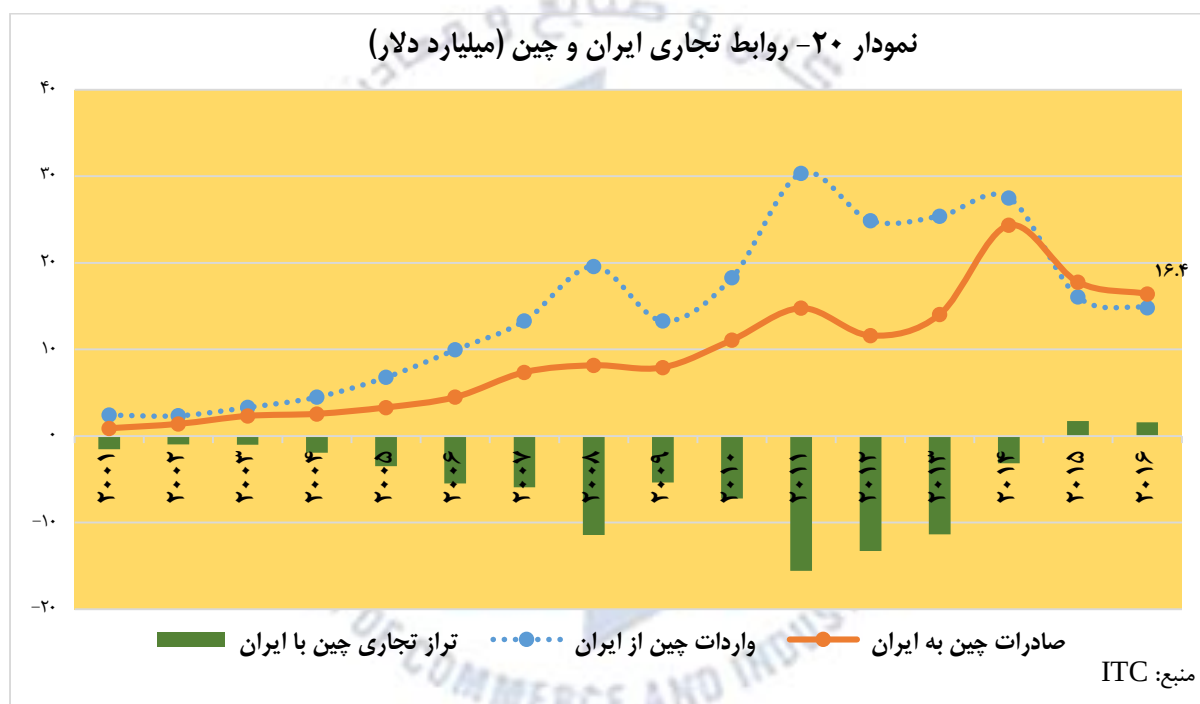
منبع: ITC و WTO

روابط تجاری ایران و چین^۸

تراز تجاری چین با ایران

بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی، ارزش صادرات کالایی چین به ایران در سال ۲۰۱۶ معادل ۱۶,۴ میلیارد دلار بوده^۹ است که عمدتاً شامل اتومبیل‌های سواری و وسایل نقلیه موتوری با حجم سلیندر بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ سی سی (غیر از اتومبیل‌های استیشن، کورسی و اقلام مشمول کد ۸۷۰۲) می‌شود. میزان واردات چین از ایران نیز در این سال حدود ۱۴,۸ میلیارد دلار بوده که بیش از ۶۳ درصد آن مربوط به واردات نفت خام با کد تعرفه ۲۷۰۹۰۰ است. بدون در نظر گرفتن نفت خام واردات کالایی چین از ایران در این سال حدود ۵,۵ میلیارد دلار بوده است.

برایند واردات چین از ایران و صادرات چین به ایران، تراز تجاری مثبت ۱,۶ میلیارد دلاری به نفع چین را در سال ۲۰۱۶، رقم زده است. اگرچه طی سال‌های متمادی ارزش واردات چین از ایران بیش از ارزش صادرات ایران به این کشور بوده، اما در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ این روند تغییر کرده و تراز تجاری کالایی به نفع چین مثبت شده است.

در سال ۲۰۱۵، ارزش واردات چین از ایران با کاهش ۴۲ درصدی همراه بوده که باعث شده به رقمی کمتر از سال ۲۰۰۸ برسد. دلیل اصلی این موضوع کاهش ۴۷,۸ درصدی ارزش واردات محصولات فصل ۲۷^{۱۰} چین از ایران در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۱۴ است که عمدتاً ناشی از کاهش قیمت نفت خام صادراتی ایران است.

^۸ کلیه آمارهای این بخش بر اساس اطلاعات کشور چین استخراج شده است.

^۹ این آمار شامل نفت خام نیز می‌شود.

^{۱۰} سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها؛ مواد قیری؛ موم‌های معدنی

صادرات چین به ایران

براساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی در سال ۲۰۱۶ بیشترین ارزش صادرات چین به ایران به «اتومبیل‌های سواری و وسایل نقلیه موتوری برای حمل اشخاص با حجم سیلندر بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی سی، غیر از اتومبیل‌های استیشن، کورسی و آنهایی که مشمول ۸۷۰۲ می شوند» اختصاص داشته است. بیش از ۵ درصد ارزش صادرات چین به ایران (معادل ۸۴۷ میلیون دلار) در سال ۲۰۱۶ به این محصول مربوط می شود. فهرست ده قلم عمده صادراتی چین به ایران در سال ۲۰۱۶ که سهمی معادل ۱۶,۵ درصد ارزش صادرات چین به ایران را داشته اند، در شکل زیر قابل مشاهده است.

شکل ۱- ده قلم عمده صادراتی چین به ایران در سال ۲۰۱۶

ردیف تعرفه	شرح محصول	ارزش صادرات (میلیون دلار)
۸۷۰۳۲۳	اتومبیل‌های سواری و وسایل نقلیه موتوری برای حمل اشخاص با حجم سیلندر بین ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سی سی، غیر از اتومبیل‌های استیشن، کورسی و آنهایی که مشمول ۸۷۰۲ می شوند	۸۴۷.۳
۸۷۰۳۲۲	اتومبیل‌های سواری و وسایل نقلیه موتوری برای حمل اشخاص با حجم سیلندر بین ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ سی سی، غیر از اتومبیل‌های استیشن، کورسی و آنهایی که مشمول ۸۷۰۲ می شوند.	۳۵۱.۶
۵۴۰۷۵۲	سایر پارچه های تارو پود باف که دارای حداقل ۸۵ درصد وزنی از رشته های پلی استر تکستوره باشند، رنگرزی شده	۲۵۴.۴
۸۵۱۷۶۲	ماشین هایی برای دریافت، تبدیل و ارسال یا بسامدافزایی صدا، تصویر و سایر داده ها شامل دستگاه سوئیچینگ و مسیر گزینی	۲۴۱.۰
۸۴۱۵۱۰	ماشین ها و دستگاه های تهویه مطبوع متشکل از یک بادزن موتوری و وسایل مختص تغییر حرارت و رطوبت، از نوع دیواری یا برای پنجره	۱۹۹.۰
۸۵۱۷۶۱	دستگاه های ایستگاه های مخابراتی	۱۸۹.۹
۹۰۱۳۸۰	سایر وسایل، آلات و دستگاه ها	۱۷۶.۵
۹۴۰۵۴۰	چراغ ها و وسایل روشنایی برقی	۱۶۶.۶
۱۲۰۶۰۰	دانه آفتابگردان حتی خرد شده	۱۶۰.۲
۷۲۲۵۳۰	سایر محصولات تخت نورد شده از سایر فولادهای ممزوج با پهنای ۶۰۰ میلیمتر و بیشتر، فقط گرم نورد شده به صورت طومار	۱۴۲.۱

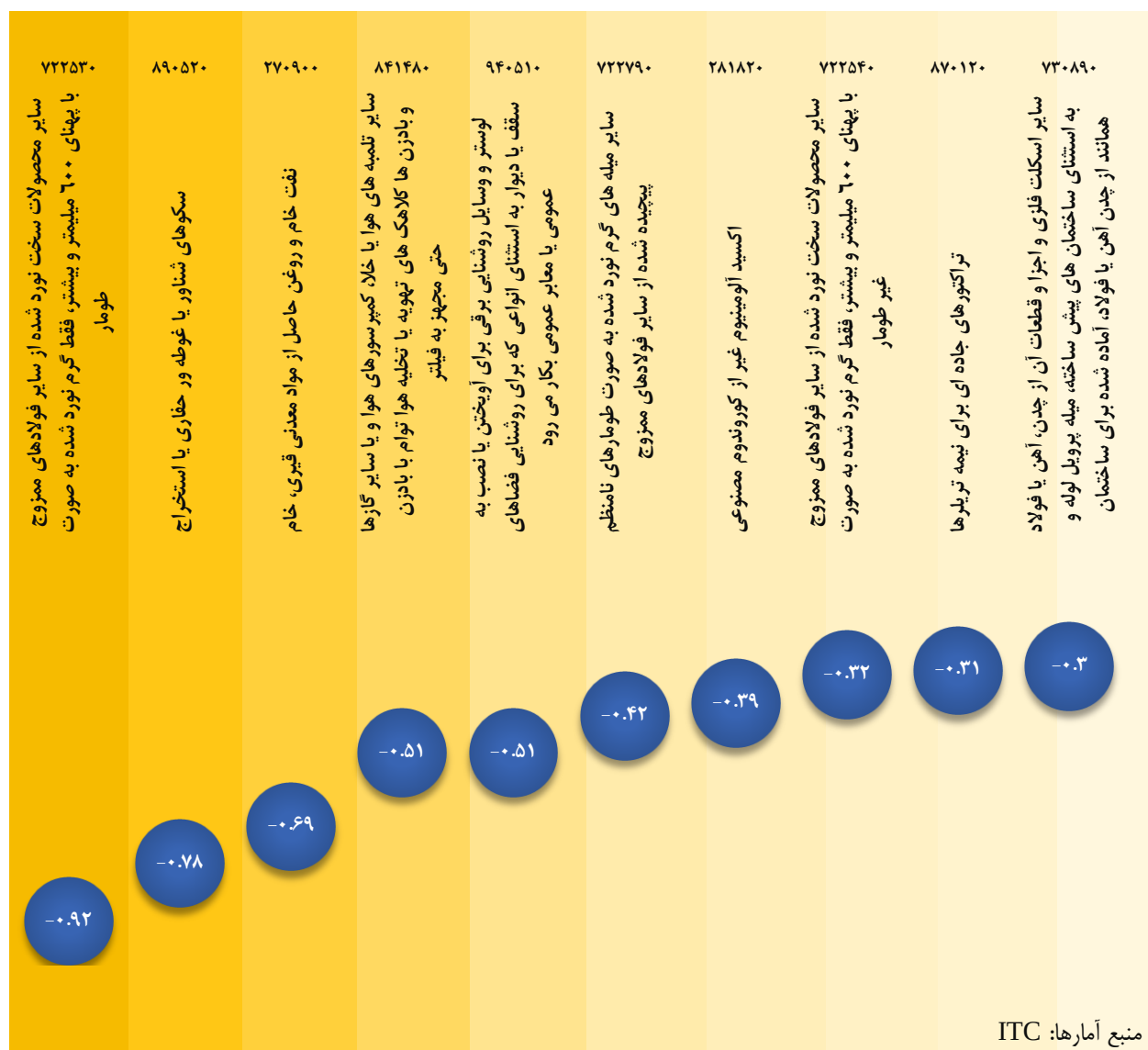

منبع: ITC

معاونت بررسی های اقتصادی

در سال ۲۰۱۶ میزان صادرات چین به ایران نسبت به سال ۲۰۱۵ با کاهش حدود ۸ درصدی مواجه بوده که موثرترین کالا در این کاهش، افت ارزش صادرات «سایر محصولات سخت نورد شده از سایر فولادهای ممزوج با پهنای ۶۰۰ میلیمتر و بیشتر، فقط گرم نورد شده به صورت میلیمتر و بیشتر، فقط گرم نورد شده به صورت طومار» است. سهم این کالا از افت ارزشی صادرات چین به ایران در سال ۲۰۱۶ حدود ۰٫۹۲ واحد درصد بوده است. فهرست ده کالایی که بیشترین تاثیر را در افت ارزش صادرات چین به ایران در سال ۲۰۱۶ نسبت به ۲۰۱۵ داشته‌اند در تصویر زیر آمده است. این ۱۰ کالا در مجموع بیش از ۵ واحد درصد از افت ۸ درصدی صادرات چین به ایران را موجب شده‌اند.

نمودار ۲۱- اقلام کالایی که بیشترین سهم را در کاهش ارزش صادرات چین به ایران داشته‌اند
(واحد درصد)

واردات چین از ایران

در سال ۲۰۱۶ سهم بزرگی از واردات چین از ایران به «نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام» اختصاص داشته است. چین در سال ۲۰۱۶ حدود ۹,۴ میلیارد دلار از این محصول را از ایران وارد کرده که این میزان واردات، سهمی بالغ بر ۶۳ درصد از ارزش کل واردات چین از ایران در سال ۲۰۱۶ را دربرمی گیرد. تنوع واردات از حیث نوع کالا در اقلام وارداتی چین از ایران مشاهده نمی شود؛ به طوری که حدود ۹۴ درصد از ارزش واردات چین از ایران به ده قلم کالایی در سال ۲۰۱۶ اختصاص داشته است.

شکل ۲- ده قلم عمده وارداتی چین از ایران در سال ۲۰۱۶

ارزش واردات (میلیون دلار) شرح محصول ردیف تعرفه

۲۷۰۹۰۰	نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام	۹۳۵۶.۵
۳۹۰۱۲۰	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۰,۹۴ یا بیشتر	۱۳۶۰.۷
۲۶۰۱۱۱	سنگ آهن و کنسانتره های آن غیر از پیریت آهن تفته شده، خاکستر پیریت، به هم فشرده نشده	۸۱۱.۰
۲۹۰۵۱۱	متانول (الکل متلیک)	۶۳۳.۳
۳۹۰۱۱۰	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۰,۹۴	۵۶۰.۸
۲۶۰۳۰۰	سنگ مس و کنسانتره های آن	۵۲۲.۸
۲۹۰۵۳۱	اتیلن گلیکول (اتان دی ئول)	۲۱۶.۹
۲۹۰۲۵۰	استیرن	۲۱۲.۱
۷۴۰۳۱۱	کاتد و قطعات کاتد	۱۵۵.۴
۲۷۱۰۱۹	سایر روغن های نفتی و روغن های حاصل از مواد معدنی، قیری، غیرخام، فرآورده هایی که در جای دیگر گفته نشده که دارای ۷۰ درصد وزنی یا بیشتر نفت یا روغن های حاصل از مواد معدنی قیری باشد.	۱۵۳.۲

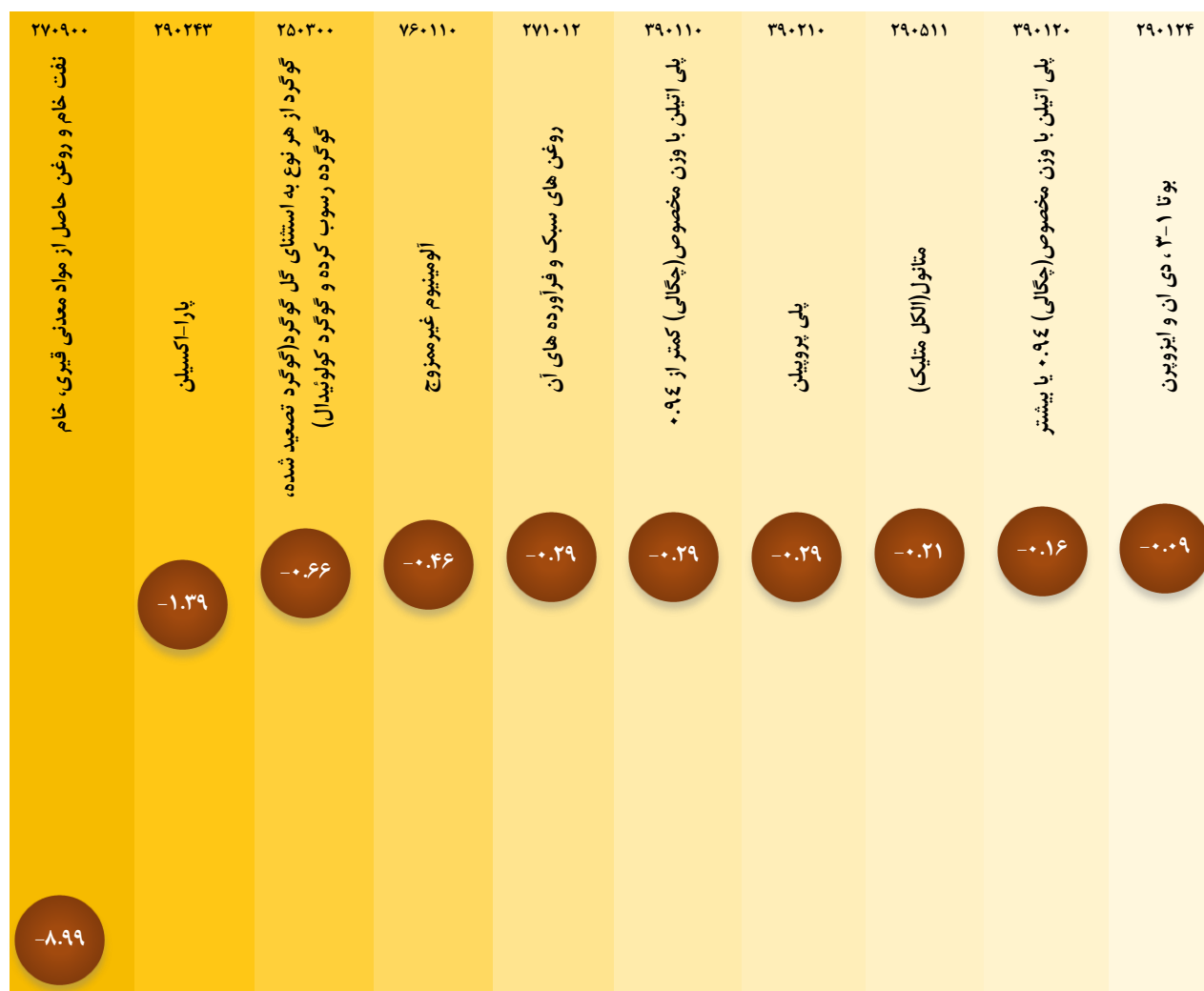

معاونت بررسی های اقتصادی

در سال ۲۰۱۶ ارزش واردات چین از ایران نسبت به سال ۲۰۱۵ با افت حدود ۱۲ درصدی همراه بوده است. در این سال «نفت خام و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام» با سهم ۹ واحد درصدی، بیشترین اثر را در افت ۱۲ درصدی واردات چین از ایران داشته است. در واقع نفت خام مهم ترین کالای صادراتی ایران به چین است که مقدار و قیمت آن، ارزش واردات چین از ایران را به شدت تحت تاثیر قرار می دهد.

نمودار ۲۲- کالایی که بیشترین سهم را در کاهش ارزش واردات چین از ایران داشته اند

(واحد درصد)

منبع آمارها: ITC

منابع

- دفتر ملی آمار چین (NBS of China)
- صندوق بین‌المللی پول (IMF)
- مرکز تجارت بین‌المللی (ITC)
- سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه (OECD)
- گمرک ج.ا.ا (IRICA)
- بانک جهانی (World Bank)
- بانک تسویه بین‌المللی (BIS)
- آنکتاد (UNCTAD)
- Economic Survey of China 2017, OECD.
- <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/04/05/this-is-why-china-wants-its-inflation-rate-to-pick-up/#a1bc336318c4>

